

Obecné zásady výstavby archivů, Komise pro výstavbu a rekonstrukci archivních budov, právní předpisy a metodiky, akreditované archivy a akreditační řízení cca od r. 2008, diskutované legislativní změny v souvislosti s plněním akreditačních podmínek, k čemu přihlédnout při stavbě a adaptacích, UCEEB.

Jiřina Prokopová
odbor archivní správy a spisové služby MV

VÝSTAVBA, TYPOLOGIE (AS)

- 1981 → Základní hlediska pro výstavbu a adaptaci archivních budov a prostor podnikových archivů

Archiv OKD/dnes pobočka Archivu DIAMO -dvoupodlažní účelová budova (1987), bez klimatizace, vložené drátěné patro, okna, možnost větrání, přitápění radiátory, cihlový plášť, teď se chystá zateplení budovy, možná to bude problém...????

- 1993 → Sborník typologických projektů - státní oblastní archivy
- 1994 → Typologie budov – státní okresní archivy

Zásady:

- samostatný depotní blok, k tomu administrativně provozní budova
- opláštění objektu tak, aby byla zajištěna zvýšená tepelná setrvačnost pláště
- nosnost podlah v depozitářích
- eliminace rizikových rozvodů v depozitářích
- ne podzemním depozitářům – náklady na odizolování, odvlhčování, ventilaci, které se promítnou do energií
- uplatnění klimatizace a vzduchotechniky
- protipožární zabezpečení za pomoci PHP a EPS, SHZ minimálně (média: inergen, CO2, sprinklery)

Dosud nevyužité technologie:

- ✓ solární energetické fasády
- ✓ přirozeně klimatizované depozitáře bez instalace strojního zařízení

Současné trendy v archivech EU

- regulace teploty v depotech v rámci sekcí
- odolnost požáru minimálně 2 hod
- produkce tepla a energií obecně z obnovitelných zdrojů
- využití sendvičových plášťů budov, solárních panelů, tepelných čerpadel, dvouproudé ventilace s rekuperací tepla
- hlavní stavební materiál, beton, zajišťující tepelnou setrvačnost
- odklon od používání energeticky náročných klimatizačních systémů
- příklon k minimalismu v architektonickém ztvárnění archivních budov

KOMISE PRO VÝSTAVBU A REKONSTRUKCI ARCHIVNÍCH BUDOV

1993 – ustavení Komise pro výstavbu a rekonstrukci archivních budov (ředitel SOA Pha Bořivoj Jindra)

→ pracovala do r. 2003

→ připravila bilancující publikaci Výstavba archivních budov v ČR 1990-2002 (56 nových arch. budov)

→ poradní orgán ředitele AS

2005 – obnovena, aktualizována v souvislosti s postavením archivů podle z. č. 499/2004 Sb.

Cíl: odborně posuzovat a ovlivňovat přípravu dalších staveb a rekonstrukcí

- státní archivy mají povinnost předložit OAS návrh rozpočtu
- ostatní archivy mohou požádat o stanovisko nebo konzultaci k jejich investičním záměrům

2011 – obnoveno složení Komise

2019 – další doplnění Komise

Projednáváno a připomínkováno od r. 2008: A ČT-Brno, A ČSSD, A BB, ÚAZK, LA Litoměřice i Bubeneč, A MG, A UP, A UK, A MZV-Jiviny, A ČVUT

PRÁVNÍ PŘEDPISY, METODIKY

§ 61 z. č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

vyhláška 645/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů

Metodický návod č. 1/2022 odboru archivní správy a spisové služby MV pro akreditaci archivů; specifikace podkladů a způsob prokázání splnění podmínek stanovených v § 58 a § 61 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

ČSN ISO 11799– Informace a dokumentace-Požadavky na ukládání archivních a knihovních dokumentů

r. 2006 papír RV 30-50 +/-3%

14–18 +/-1°C

r. 2017 papír RV 30-40%

16-23 °C dostatečný

8-16 °C dobrá

0- 8 °C velmi dobrá

-20- 0 °C nezbytná pro některé materiály (barev. foto a filmy)

Dosáhnout za pomoci konstrukcí vnějších zdí, podlahy, střechy (materiály, které izolují)

Porovnání v kategorii: papír, optimální uložení

Polsko	ISO 11799	
Slovensko	16 +/- 2 °C	50 +/- 5%
ČR	2-18 +/- 1 °C	30-50 +/- 5%
Velká Británie	16-19 +/- 1 °C	40- 65 +/- 5%
Rusko	16-20°C	50-60%
Německo	16-22 +/- 1 °C	40-55 +/- 5%
Rakousko	16-22 +/- 1 °C	45-55 +/- 5%
Francie	16-23 +/- 2 °C	40-50 +/- 5%

AKREDITOVANÉ ARCHIVY A AKREDITAČNÍ ŘÍZENÍ

Počet akreditovaných archivů	2005	2010	2023
specializované	24	28	32
→ z toho univerzitní	4	8	12
bezpečnostní	3	4	7
soukromé	3	12	9
měst (ÚSC)	0	4	5

Od r. 2008 jsem dokončila akreditační řízení:

17 specializovaných archivů

5 bezpečnostních archivů

4 soukromé archivy

3 archivy měst (územních samosprávných celků)

DISKUTOVANÉ LEGISLATIVNÍ ZMĚNY

§ 61 z. č. 499/2004 Sb.,

odst. 2) v rámci splňování stavebně-technických podmínek

a) *budova archivu nebyla umístěna v záplavových územích a v ochranných pásmech vzletových a přistávacích drah letišť* → změkčení

b) *budova archivu byla situována mimo oblasti plynného a prašného znečištění* → rozšíření

f) *aby archiv, který je současně digitálním archivem, disponoval nejméně dvěma úložištivzdálenými nejméně 50 km* → vpuštění vzdálenosti

odst. 5) v rámci splňování materiálních podmínek v souvislosti s badatelny

- vybavit *počítači přístupnými badatelům* (předkládání archiválií v digitální podobě)
- o vyhrazení *prostor na odložení osobních věcí* badatelů

Doplnit nový paragraf

→ bude specifikovat další postup zřizovatele dojde-li k rozšíření nebo stěhování archivu (tzv. reakreditace).

Nebude v rámci správního řízení.

Vyhláška 645/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů,
resp. její příloha 5, II.

*„V prostorách pro uložení archiválií **se musí** udržovat tyto hodnoty teploty a relativní vlhkosti vzduchu:“* → změkčení

AKREDITAČNÍ A REAKREDITAČNÍ ŘÍZENÍ

Nezbytné: nosnost podlah v depozitářích

zajištění stabilního vnitřního prostředí v depozitářích

zabezpečovací systémy (elektronická požární a zabezpečovací signalizace)

oddělení tras veřejnosti od provozních prostor archivu

Doporučení k budovám:

- ✓ čas na vyschnutí stavby
- ✓ projektovat pořádací místnosti
- ✓ výtah s dostatečnou kapacitou
- ✓ bezbariérové pojízdné a manipulační plochy
- ✓ badatelna (místnost pro přípravu archiválií, vyvýšené místo pro dozor, bez sloupů, šatny, zázemí badatelů)
- ✓ zastřešená rampa s navazujícími provozy (manipulační prostor, místnost pro příjem a mechanickou očistu, uložení očištěných archiválií, sklad na obalový materiál, nákladní výtah...)

Doporučení k depozitářům:

- ✓ pokud tudy musí vést nezbytně rizikové rozvody, pak pod ně instalovat vany se záplavovými detektory
- ✓ určení depozitářů (velkoformátové, chladící...)
- ✓ regálové a další úložné systémy
- ✓ dostatečná šířka dveří (vč. výtahu) při manipulaci s vozíkem
- ✓ umístění vypínačů v depozitářích i u výtahů
- ✓ vybavení drobným mobiliářem (schůdky, vozíky, rudly, odkládací pulty...)
- ✓ perforované kompaktní regály
- ✓ protipožární dveře
- ✓ pozor na zavlečení plísní
- ✓ zvážit, zda v depozitářích nezřídít alespoň malé „střílny“ s možností větrání

HOSPODÁRNÉ, EFEKTIVNÍ A ÚČELNĚ STAVBY DNES

Univerzitní centrum energeticky efektivních budov (UCEEB)

→ vysokoškolský ústav ČVUT, spolupracuje s fakultami ČVUT

- ✓ zaměřuje se na budovy a nové technologie v nich
- ✓ může být významným partnerem při stavbě či adaptaci archivních budov
- ✓ zástupce na poradě ředitelů státních archivů a archivů měst v listopadu 2022

Výstupem jeho působení jsou:

- ✓ budovy a jejich technologie šetrné k přírodě
- ✓ vytvoření zdravého a komfortního prostředí pro uživatele budov
- ✓ návrhy optimalizovaných energetických a zateplovacích systémů provozu budov

Možnosti spolupráce s Centrem při výstavbě, velkých renovacích i úpravách provozu stávajících budov v oblastech:

- ✓ Poradenství v předprojektové fázi, provedení procesem zadání (NFA)
- ✓ Návrhu energetického optimalizovaného konceptu budov
- ✓ Posuzování projektů a realizací
- ✓ Návrhu úspor energie, třeba za využití obnovitelných zdrojů energie
- ✓ Návrhu monitorovacího systému vnitřního prostředí v archivech a analýze dlouhodobých dat

Připravovaný projekt OAS (přes TAČR)

návrh modelového typového depozitáře